Ч. 152. Львів, субота дня 23. (10.) липця 1910. Річник XIV.

РУСЛАН

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цілий рік . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублїв: з висилкою двічи в тижни 5½ доляра, або 10 рублїв; з висилкою що суботи 4½ доляра, або 9 рублїв.
Поодиноке число по 10 сот.

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня крім неділь руских сьвят о 5½ год. по полудни.
Редакция, адміністрация експедиция »Руслана« при ул. Оссолїньских ч. 11. партер (фронт від ул. Тихої). Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене.—
Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Телєфон Редакциї ч. 1484. — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

Програна справа „Вільної школи“.

(✕) Від якогось часу почали в Австриї жидівскі і жидовілі німецкі недовірки, котрі собі присвоїли назви „вольнодумців і поступовців“ з окликом мнимої свобідної думки і мнимого поступу робити змаганя, щоби позаводити на француский лад школи з виключенєм релїґії, або щоби науку віри уладити не після постанов покликаних того духовних властий і Церкви, але по їх т. зв. свобідній думці. Сї змаганя і оклики припали до вподоби і нашим крайним недовіркам і між иншими переселений з Галичини на Буковину учитель Гарасимович почав в »Гром. Голосї« проповідувати ідею т. зв. „Вільної школи“ на лад віденьских недовірків, як Гок, Куранда і ин. Отже й для нашої суспільности буде цікаво знати, як покінчили ся заходи віденьского голови основаного товариства »Freie Schule«, котре заводило там такі школи.

Віденьска Рада шк. кр., а відтак міністерство просьвіти (в дорозї відклику) признали засновані там школи сего товариства незаконними і тому оно відкликало ся до управно-судової палати. Незавно тому рішила також ся палата жалобу »Freie Schule« проти відклику до міністерства просьвіти в справі уділюваня науки релїґії неустановленими з рамени духовних властий учителями яко неузасаднену а тим самим признала, що зачинене шкіл сего товариства „Freie Schule“ заряджене міністерством просьвіти є законом оправдане.

Вправді міністер ґр. Штірґкг у вересні 1909 на жалобу сего товариства проти зачиненя сих шкіл внесену до управно-судової палати згодив ся на відрочене зачиненя, але тепер, коли управно-судова палата добачила »неузгляднене ствуючих законів« в тих школах, видала рішенє, котре безвідклично узасаднює зачинене тих шкіл, а лише тоді признає їх відкрите можливим, наколи „Freie Schule“ піддасть ся законам.

Коли подібне рішенє видала віденьска Рада шк. кр. а відтак міністерство просьвіти, підняла „Freie Schule“ великий крик. Цілими тижнями всякі правничі сьвіточі віденьских недовірків трубіли на весь сьвіт на стовпцях »N. fr. Presse« про страшний злочин заподіяний свободі науки і наклинкували дневникарство і державну раду, щоби вплавали на рішенє управно-судової палати. А тимчасом ся палата не могла инакше рішити, як признати, що »Freie Schule«, котра накидує ся на опікунку державних шкільних законів, сї закони нарушила, виступила проти духа сих законів і що школи сим товариством засновані і удержувані є незаконні.

Таке рішенє видала найвисша судова власть мимо всего крику і погроз. Правні поводи рішеня, котрі в части відбігають від поглядів в рішеню міністерства просьвіти, не зміняють в нічім самої сути рішеня. Міністерство просьвіти признало задлятого незаконними школи „Freie Shule“, бо учителі, котрі в них уділяли науки релїґії не мали уздібненя наданого їм „церковними висшими властями“, а управно-судова палата зазначила, що не таке „признане уздібненя“, часто покликувана т. зв. missio canonica є міродатна, але що »Freie Schule« тим способом нарушила закон, позаяк не дала Церкві спромоги, користувати ся признаним їй правом уділюваня науки релїґії установленими нею учителями. Отже в самій сути обидва сї рішеня мають той сам практичний вислід. »Freie Schule« хотіла прямо Церкві відняти право, кермувати в тих школах наукою релїґії, а управно-судова палата заявила, що се є незаконне поступованє і тому і школи є незаконно ведені.

Друге рішенє є практично ще менше відбіжне. Управно-судова палата зазначує, що міністерство просьвіти неправильно домагало ся, щоби утворене народної школи робити зависимим від попереднього

О. П. А. Шеган (P. A. Sheehan).

Мій новий сотрудник.

Оповіданє із записок ірляндського пароха.

Переклав *Володимир Держирука*.

(Дальше).

— Годі було непокоїти отця добродія. Впрочім гадала я, що о. Летбі скаже се.

— Не сказав нїчого. Разом з вами зробив із сего тайну, велику тайну. Скажіть менї, чи ваша донька є дійсно зрезиґнована?

— Дійсно; нераз пригадує собі минулі хвилї. Сказати правду, менше з нею тепер клопоту, чим перше. Тодї нїчого їй не подобало ся. Безнастанно нарікала то на одїнє, то на їду; була невдоволена і огірчена. Тепер все їй вдоволяє: "Як хочете, мамо!" — "Дякую, дуже, мамочко!"—„Се за добре для мене, мамо!"— говорить при кождій нагоді так, що нераз рада я побачити її з давними примхами. Впрочім, що про се говорити! Така є видимо Божа воля. Слава Його сьвятому імени.

Вертаючи селом, вступив я ще раз до сотрудника. Саме їв обід.

— Не хочу псувати вам смаку — обізвав ся я, не сїдаючи, — та мушу вам сказати, що від коли вас знаю, перший раз по правдї гнїваю ся на вас. Без огляду на причини, якими ви руководили ся, мушу заявити, що після природних законів і канонїчних, парох має право знати про хорих, або нещасливих парохіян і що сотрудник не має права укривати сего перед ним. Здержливість і захованє тайни — се чесноти дуже похвальні та тільки в певних границях. Саме вертаю від панї Мойлен і довідую ся, що її донька хора від двох місяців. Ви знали про се а не сказали менї. Тому жадаю, щоби ви справили собі окрему книгу і записували в ній імя кождого хорого парохіянина. Ся книжка мусить обовязково лежати в каплици. Добраніч.

Спаленїв сотрудник та не сказав нїчого.

А я пішов прямо до каплиці перед образ Пречистої.

— Нї, Матїнко, сего за богато! Чи се нагорода за се, що я зробив для Тебе через пів століття? Чи се нагорода, Матїнко, за сї всї чотки, Служби Божі, відправи на Твою честь? О, Мати! Таж вона є Твоя донька і так була, після мойого погляду, подібна до Тебе.

Солодкі, темні очі поглядали на мене спокійно, та нараз се, що називаємо совістю і що звичайно являє ся так нечаянно, мов страхопуд із скринки, стануло переді мною і сказало:

— Щож се за дур, отче Дане? Чи ти гадаєш дійсно, що знаєш більше, як Бог і Його Мати Найсьвятїйша? Пекольна сута так перевернула тобі в голові, що здаєть ся, що ти повинен держати в руках поводи цїлого сьвіта! Займаєш ся клясиками, Спінозою, Канадокійцями, писанєм книжок і иншими будівлями на леді, а дїти твої спочивають на »одрах болїзни« а ти не знаєш про се! Обережно, старче! Твій час зближає ся, погадай, що може зробити з тобою Господь, коли Його рука так тяжко навісла на дїти!

При обідї я не був в силї їсти. А обід був добрий: чимала печена курка з солониною і пріпіканою картофлею. Думка, що та бідна дитина може станути передімною й закликати благально: "Не карай мене, Господи! Не позволь на се, Матїнко!" — викликувала такі корчі в моїм горлї, що я відсунув тарілки і сїв під темним вікноцем.

По хвили прийшла Ганна, глянула на страву, а опісля на мене.

— Чи курка несмачна? — спитала, думаючи, що я невдоволений з її кулїнарських спосібностий.

— Нї, Ганно. Курка дуже добра, та не можу їсти.

Глянула на мене здивована. Що правда і я був сторопілий; се перший раз від многих лїт не їв я нїчого на обід. Богу дякувати, добрий апетит і ласка Божа нїколи мене не покидали.

— Як бачу, щось стало ся отцю пароховп. Я не бачила ще чоловіка, щоби так наражував ся як отець парох! Чи можу подати воду?

— Нї! Зроби менї чаю.

Біля печи гадав я довго про всїлякі справи, дивлячи ся в палахкотяче полумя.

Вечером прийшов о. Летбі. Був покірний і повний пошани та видимо моя незвичайна брутальність його вразила.

Станув плечима до огню, поглянув на мене з гори і сказав до мене дуже чемно хоч іронїчно:

— Признаю ся, отче парох, що доси не розумію сего — як би се сказати? — дуже строгих нинїшних уваг. Признаю багато слушности в гнїві отця добродія; не перечу зовсїм, що отець парох мають право знати про всї журби і невгодини своїх парохіян; та — прошу менї не брати сего за зле, коли я се говорю — я поступав собі після часто повторюваних заміток отця добродія.

— Слухайте, отче. — перервав я — чи ви зїли обід?

— Так.

— Сїдайте тут, задавонїть; кажіть собі подати каву.

Слова сї подїлали на нього успокоюючо.

— Говорили ви щось про мої науки, — сказав я далї. — Коли-то, як вільно спитати, учив я вас держати в тайнї найважнїйші справи моїх парохіян?

— А кілько разів — одвітив, мішаючи цу-

доказу, яке становище церковна власть займе що до уділюваня науки релігії в тій школі, а правильно є, що такий доказ може і повинен бути даний аж по відкритю школи.

Але без усякого сумніву зазначує також управно-судова палата, що з почином науки повинно ся також постарати наперед о забезпечене предвидженого законом уділюваня науки релігії або Церковю або через заступство орґанами означеними шкільною властию.

„Freie Schule“ програла отже справу, а її напятновано враз з єї учеными правниками яко проступницю законів.

Опікунка „Freie Schule“ і єї речниця «Neue freie Presse« написала з тої нагоди: »Рішенє управно-судової палати поставило товариство »Freie Schule« перед конечність зміни основ своїх шкіл. Бо хоч як цінна єсть оборона проти вимаганя міністерства просьвіти що до підпорядкованя приватних шкіл під приказами віроісповідних властий, то також рішенє управно-судової палати оставляє можливість, що віроісповідна власть, користуючись своїм правом, може школі дати нетерпимого сьвященика яко учителя релігії. Сій можливости не може товариство піддавати ся, наколи не хоче підкопати основної гадки свого єствованя. Однак шкільні закони на щастє дають спромогу осягнути иншими дорогами ті цїли, які собі витичило товариство“.

N. fr. Presse звіщала, що товариство „Freie Schule“ мало намір, оснувати приватну школу, в котрій училиб усїх предметів крім релігії, а се вже належалоб до родичів, постарати ся о те, щоби їх дітям приватно уділювано науки релігії. Однак таке подане відкинула Рада шк. кр. Проти відмовного рішеня Ради шк. кр. відкликало ся товариство до міністерства просьвіти, котре ще відклику не полагодило.

Імовірно товариство „Freie Schule“ буде знов старати ся о відрочене сего відклику, а після рішеня міністерства просьвіти зверне ся знов до управно-судової палати, щоби тим способом осягнути проволоку взачинюваню своїх шкіл. Однак можна сподївати ся, що міродатні власти рішучим гоступованєм відучать товариство »Freie Schule« від глузованя з законів і обходженя виданого судового рішеня.

Відклик до ц. к. Ради шкіль. краєвої у Львові.

(В справі катехитур в Чорткові).

Чортків, повітове місто, південно-подільска столиця із всякими урядами і в найблизшій будучині із судом окружним, має чимало шкіл у-сякого рода. Є ново заложена семінария учительска (із приготовляючим курсом І. II. роком), є і польска приватна ґімназия, є дві школи 6-клясові, мужеска і женьска і обі мають бути небавом 7-клясовими на рік 1910/11., є ще дві 4-кл. мішані, одна на Вигнанці, а друга в Старім Чорткові, а трета двоклясівка на горішній Вигнанці, а має бути вже небавом і приватна женьска семінария і приватна женьска ґімназия. Всї ті школи після вістий повстануть вже на рік 1910/11. Та хоч повіт чортківский є майже чисто руский — $^3/_4$ людности є в нім Русинів а $^1/_4$ Поляків і Жидів, то всї чортківскі школи є чисто польскі. В самім Чорткові, Вигнанці і Старім Чорткові разом із прилученими присілками до котроїсь із згаданих громад є 4.500 голов хрещених, котрі бажають науки в рідній мові, але єї не дістають. Латинників в цїлій парохії є до 5.000 голов, а Жидів до 4.000. Так се велика кривда для руского населеня, що не має ані рідної школи а навіть в присілках, де в численне населене на скрізь руске, не має зовсім школи і мусить слати дїти цїлимикільометрами до шкіл в Чорткові. Очивидно, що фреквенция руских дїтий мусить малїти із за великого віддаленя від школи в Чорткові через снїговицю, дощ і т. д. тай школа 1-клясова на Вигнанці горішній не може обняти всїх дїтий у Вигнанці, тому, бо стоїть на кінци села, а село тягнесь цїлими кільометрами через лїси, поля, дебри і т. д. Обем цїлої парохії Чортків є до 20 кільометрів довкруги як не більше, тож річ ясна. що руске населенє не користає із шкіл а поблизко не хотять шкільні власти закладати хоч би і курсів зимових в дальших віддаленях від шкіл народних. Не узгляднують власти шкільні потреб руского населеня і при обсаді посад учительских в Чорткові і в окрузї. В школї женьскій є одна стала учителька Русинка а 2 провізоричні. Стала учителька учить математики, фізики і натуральної історії у висших клясах а дві инші в І. і II. кл. До рускої мови нема там зовсім учительки, бо инші учительки сталї, котрих є кілька, є всї Польки, по руски говорять дуже слабо тай чогож можуть они научити дїтий. Виходить таке, що дїти кінчать VI. клясу а по руски говорити не уміють.

Так само і в мужескій школї 6-клясовій є лише трох Русинів сталих а решта польских учителів і сталих і тимчасових. В повіті інспектор Крукевич не приймає з засади від якогось вже часу жадного Русина учителя.

Шкіл в Чорткові є богато а сил до уділюваня науки релігії мало. На всї школи в Чорткові є один катехит! А латиньских катехитів є аж трох: один для семінариї, другий для женьской, а третій для мужеской 6-клясової школи. Оба послїдні є сталї а руский катехит є для двох шкіл сталий і єму додано ще і ґімназию і семінарию, так, що є він в тих послїдних заступником заступника катехита.

В Чорткові є 9 монахів оо. Домінїканів а щоби они не учили за малу винагороду, як рускі, тож треба їм отворити дві катехитури і то тодї, як о рускій хоч би однїй нїхто і не думає. Получено отже школу женьску 6-клясову школу, 1-клясову в Вигнанці горішній і додано ще школу тепер що йно 4-клясову в Білій так вже й є і посада стала. До мужеской знов сталої катехитури додано Шманьківцї і Шманьківчики, так вже й друга посада а кожда по 2.000 К річно платна, не рахуючи пятилїтних додатків.

(Конець буде).

Скількість шкіл народних в Галичині.

З огляду на повторюванє оклепаних загальників про більше число руских шкіл в Галичині наведемо на підставі: Statistik für Unterrichtsanstalten in dem im Reichsrate vertretenen Königsreichen und Landen für das Jahr 1905/6 Wien 1909. Band LXXXVI. 2. Heft поміщені дані, котрих заперечити годі:

школи:	видїлові		посполиті:			
(публичні)						
	мужескі	женьскі	мужескі	женьскі	мішані	Разом
	41	48	205	212	4293	= 4.799
(приватні)						
	2	24	50	59	106	= 251

з тих розуміє сь приватних з польскою викладною мовою 156

з рускою 6

прочих 89 здаєсь з німецкою викладною мовою.

шкіл видїлових:			кляс	язик викладний		
разом	мужеск.	жін.	разом	польский	руск.	нім.
89	41	48	463	87	—	2

шкіл народних:

Разом	1-кл.	2-кл.	3-кл.	4-кл.	5-кл.	6-кл.
4.710	2.244	1759	44	471	104	88

експозитур 227.

Всїх кляс:	з тих мужеских	дївочих	мішаних
11.036	205	212	4.293

В школах сих побирають:

цїлоденну науку	південну	цїло і південну
1750	2490	470

Після викладної мови дїлимо їх:

німецка викладна мова	польска	руска
25	2504	2181

Вже сї числа вказують, що шкіл з викладною мовою рускою від року 1906. маємо менше. Коли узгляднимо, що 5- і 6-ти клясових шкіл і видїлових Русини не мають, 4-клясових дуже маленьку скількість, тож лишають ся для них тілько одно і двоклясові, мішані і то з південною наукою.

Всїх кляс було 11.036. Приймім, що $^1/_3$ часть шкіл з викладною мовою рускою є двоклясових і чотироклясових а прочі одноклясові — тоді в найлучшім разї беручи, що $^1/_3$ часть з 2181 руских шкіл с. є. 727 має пересічно по 3 силї учительскі — буде мати 2181 кляс, а дочислім $^2/_3$ одноклясових в числї 1454 кляс — одержимо 3.635 кляс. Порівнаймо тепер загальне число кляс в Галичині 11.036 з числом руских 3.635 вийде, як раз, що маємо $^1/_3$ часть всїх кляс. До 2.504 шкіл з викладною мовою польскою ходило 667.776 дїтий, тож пересїчно на одну школу припадало 267 учеників. В числї сих шкіл маємо більше як 400 чотироклясових, всї 5-ти, 6-ти клясові і всї видїлові, тож веденє науки в сего рода школах є улекшене — бо узгляднюючи число кляс, випаде пересїчно по 90 учеників на одну клясу.

До 2.181 шкіл з рускою викладною мовою ходило 401.967 учеників, з чого припадає на одну школу пересїчно 184 учеників, а коли узгляднимо при коригнім обчисленю 3.635 кляс, то на одну клясу випаде пересїчно 110 учеників, котрі в одно і двоклясових школах побирають науку лишень в половині вимиреного часу.

Бажалиб і ми похвалитись, що нарід наш в семі других поступає, що має достаточне число шкіл, в котрих би міг свої дїти образувати, однак на жаль так не є і помимо голошенних фраз по дневниках, що ось Русини мають навіть більше шкіл чим братя їх Поляки, супроти статистичних даних і справоздань доступних для всїх — останесь лишень самодурством — єсли не баламученєм опінії суспільности.

Сб.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

З продовженя адресової дебати в угорскім соймі замітна бесїда посла Голльо (стор. Юста). Він підніс, що політика, яка підчиняє ся все волї пануючого, веде лише до знищеня конституційности. Престольна бесїда заповідає народови великі тягарі, після яких годї надїяти ся культурного поступу, бо розходить ся в більшій части о видатки на військові цїли. Угорщина

кор в горнятку, — уха мої чули лекцію, що коли молодий сотрудник появить ся в парохії, якої добре не знає, то повинен мати уши і очі а не мати язика? Здаєть ся менї також, що отець парох покликали ся на якийсь вельми важний авторітет, що є автором сего афоризму.

— Дійсно — сказав я — се рада дуже мудра, бо не було ще молодика, що не погадав би, що потрафить завідувати парохією лїпше від всїх своїх попередників, що перебувають в парохії десятками лїт; та я не припускав, що се послужить вам за претекст до оминаня розмови про парохіяльні справи.

— Я не оминав, признаю ся, та думки отця пароха йшли цїлком иншим руслом. Отця добродія цїкавили клясики і справи літературні.

— Совість моя, дорогий молодче, звернула вже на се мою увагу в словах менше точних і менше чемних від ваших. Признаю ся, що нинї по полудни був я нечемний і жалую сего. Прошу однак вас: не скривайте передімною нїчого, що відносить ся до моїх парохіян; стократ лїпше буде, коли уникати мемо конфліктів навіть случайних і менше случайних критик із сторони наших наставників а натомість заберемо ся до працї в тім невеличкім кружку, який Бог довкруги нас зачеркнув.

— Цїлком годжу ся з отцем парохом, признати однак мушу, що в протягу тих кількох місяців, які я пережив тут, не чув я ще, щоби отець добродій попали з ким із сьвящеників в конфлікт.

І як тут гнївати ся на такого хлопця? Не дивниця, що дуже скоро чорна краска хмар змінила ся на сїру а вкінци сїрі облаки розвіяли ся й відкрили синяву неба...

(Дальше буде).

приймала на себе все найбільші жертви, не одержуючи за се ніякої відплати. В справі військового питаня не може нас вдоволити вивід постанов комітету девятки. Мадярска мова займає в війску підрядне становище. Опісля порушив бесідник банкове питанє вказуючи на те, що вже в 1905 р. соймова більшість жадала в своїй адресї самостійного економічного устрою. Колиб независиме сторонництво було зрекло ся своїх домагань що до військового і банкового питаня, то нині представив би ся сойм в зовсім иншім видї. Бесїдник підніс конечність заведеня загального, рівного і тайного виборчого права. Він не боїть ся о те, щоби через загальне виборче право дістало ся до сойму за багато націоналїстичних живел. Дуалїзм становить сповнюванє всїх австрийских домагань. А сему може запобічи якраз загальне, рівне і тайне виборче право.

З нагоди дальшої розправи над буджетом в боснійскім соймі заявив цивільний адлятус бар. Бенко, що правительство, тому не виголосило в соймі загального exposé, позаяк основи проґрами спільного мінїстра фінансів бар. Буриана дотично боснійско-герцоґовиньской адмінїстрациї, виголошеної в делеґациях, зовсім не змінили ся. На те заявив Серб др. Круль, що не дивує ся сему, що краєве правительство не зложило exposé, бо се може зробити лише парляментарне правительство. Булоб одначе пожаданим, щоби сойм запізнав ся близше з цїлию австро-угорскої полїтики. Дуалїзм звернений проти Славян в монархії, яких гнетуть постійно. Хорватів кинено на жар Мадярам. З сего можуть бачити Серби, чого доводить ся їм надїяти ся від Австро-Угорщини. Опісля встав епископ Саріч і іменем »Католицкої Удруґи« вдчитав заяву, домагаючи ся прилучки Босни і Герцоґовини до Хорватиї, називаючи хорватску народність одиноко управненою. Ся заява викликала велике заворушенє між Сербами, які підняли великий гамір і оклики: »Тут в Сараєві маєте мовчати!«. Серед гамору чути було ще тільки слова епископа: „Босна то хорватска земля!“.

На засїданю боснійського сойму предложено заповіджений начерк, який опирає ся на засаді сплаченя осель кметів на основі добровільної угоди між панами власниками земель і кметями. В мотивах названо обовязуюче сплаченє, якого домагають ся Серби, шкідливим, бо потягнулоб за собою тяжкі економічні переміни і не хороннлоб достаточно земельних власників.

Одначе сербскі посли виступають рішучо проти добровільного сплаченя і домагають ся заведеня обовязкового. До них прилучать ся мабуть також хорватскі посли, члени „Заєдниці“ так, що за правительственним начерком булиб лише музулманьскі посли, „Католицка Удруґа“ і часть вірилїстів. Боротьба по причині сего начерку закона буде вельми завзята.

Просимо відновити передплату.

Новинки.

— **Календар.** В суботу: руско-кат.: Антонія печ.; римо-кат.: Аполінария. — В недїлю: руско-кат.: Ольги княгинї рускої; римо-кат.: Християни муч.

— **З Золочівщини** пишуть нам: Сокільский рух розвинений широко в північній части золочівского повіта переносить ся вже в полудневу єго частину, загрожену москвофільством. Праця на тім поли дуже вдячна, бо селяни, що до недавна ще з несвідомости почували ся москвофілами, тепер з вдячностию відносять ся до тих людий, що завернули їх з хибної дороги. Дня 17. с. м. отворено в селї Жуків пожарного »Сокола«. На початку заг. зборів промовив до численно зібраних селян о. парох Іван Малиновский, пояснив цїль »Сокола« і предложив на предсїдника зборів радника Балтаровича з Золочева, а на секретаря п. Лилика, на що всї присутні одноцушно згодили ся. По поясненю статута вписало ся до »Сокола« 57 членів. Головою тов-а вибрано о. Малиновского, а членами старшими сьвідомійших селян, так що є надїя на гарний розвиток молодого сокільского гнїзда.

Перед закінченєм зборів пожелав »Соколови« гарного розвитку радник Балтарович іменем повітової орґанїзациї а акад. Виханьский і Туркало іменем золочівскої „Січи“. На відходнім зібрані відспівали сокільский гимн »Соколи, Соколи, ставайте в ряди« і инші патриотичні пісні. „Сокіл“ в Жукові заходить ся вже, щоби такі самі товариства заложено в сусїдних громадах. Щасть єму Боже в народній праці! — *Л.*

— **З подільского села** Писарівка гулївецка на Українї доносять „Радї“, як там приймає ся скопро українська книжка. У нас — пишуть — хлопції і чоловіки не дурно читали українські книжки. Дещо з вичитаного пробують прикласти й до життя. Так Ригор Смалковский минулої осени зробив у себе ранній пар, а весною знов переорав і прикотив своєю качалкою. Ну й мав сяж від людий! Як насадуть бувало коло Мошка... »Глядиж, щоб не пускав своєї худоби пасти на наші поля“ — гукали чоловіки парубкови. А він тільки посьміхає ся та: »Дайте менї розпуску — каже — що ви не пустите худоби на моє поле, то я й на ваше не пущу“. Таки по нвоєму зробив, а розпуски не дали єму. Знов Іван Стяглик — теж весняний ранній пар зробив у себе і так само качалкою прикотив. А що в садку не робив, то все до книжки заглядав — завзятий чоловічина. Тільки біда нам, трохи книжок поменшало. Як був ото давнїйше трус у хлопця Трохима М—ского, коли самого хлопця не було в дома, то батько єго добру купку невинних книжок спалив, навіть »Часословець« у огонь кинув! Неписьменний — щож ти з нього правитимеш. Осе вже третий раз за три роки турбуєм подільску „Просьвіту“, щоб гостинця прислала нам. Хоч тепер, жнивами, мало є часу на читаня. Хиба у недїлю збере ся кілька душ »Село« почитати, а що вже до »Ради«, то тільки дві-три душі успівають переглянути її. Хлопець Трохим М. то так її здорово читає, мало не так, як той учитель, що колись тут показав нам дорогу до рідної ґазети. Навіть оповіданя узяв ся писати. Але гореньно єму: їх на десятину скілька душ, убожество велике, і хоч має він охоту хоч в яку поганеньку школу поступити (скінчив церк. парафіяльну) та нема звідки. Читає книжки і почасти ґазети у нашім селї дванайцять хопців і чоловіків. Дасть Бог, як збільшить ся скількість начитаних хазаїв, то може більше толку буде в громадских справах, окрім ораня землї. А вже дописувачів то село має своїх. Се парубчак і єго товариш молодий чоловік. Осе в недїлю по обідї вже і йде один до одного. »Ну, про щоб се написати?« — питає ся один.

— Про тиф, — відказує другий.

— Накучило про се й читати в ґазетї.

— Ну, то про наше бідованє...

— Теж накучило...

Отак і розійдуть ся, коли не згадають якої цікавої подїї.

— **Важне рішенє адміністрацийного трибуналу.** Якийсь Темель, б. угорский горожанин, дістав дня 7. лютого 1902. р. австрийске горожаньство, бо громада Ґестінґ приняла єго до свого круга. Дня 22. червня 1906. минуло 10 лїт від часу, коли Темель осів в Ґрацу. Отже громада Ґестінґ внесла до ради міста в Ґрацу поданє о признанє там Темелеви права приналежности. Але рада міста Ґрацу відкинула се поданє, а намісництво рекурс, мотивуючи се тим, що кождий мусить »як австрийский горожанин« мешкати через 10 лїт в одній громадї, щоби мати претенсию до признаня єму права приналежности, а Темель від 1897 до 1902. не був австрийским горожанином. Громада Ґестінґ внесла дальший рекурс до мінїстерства, котре полагодило єго прихильно для Темеля; зажаленє ради міста Ґрацу против того рішеня мінїстерства адмінїстрацийний трибунал відкинув.

— **Нові шкільні приписи.** Віденьскі часописи доносять, що в мінїстерстві просьвіти ведуть ся наради в справі нових дисциплїнарних приписів для середних шкіл. Справою тою займали ся директори середних шкіл мин. року і поробили ріжні пропозициї. Найцікавійшим є предложенє заведеня самоуправи учеників, як то запропоновано також на зїзді фільольоґів в Ґрацу. Ученики мали би на підставі тої самоуправи, під наглядом учителів, самі адмінїструвати школою, вибирали би предсїдателя и адмінїстрацийну раду, а крім того оборонця, дисциплїнарний трибунал, адмінїстрацийних урядників, власти санїтарні, шкільні і т. п. Ученики двох найвисших клас мали би право кілька днів не приходити до школи без оправданя, однак не втратять довіря учителя. Окремий параґраф займає ся ходженєм учеників до театру і на концерти, инший параґраф остерігає перед куренєм тютюну і питєм алькоголю, вкінци инший параґраф остерігає перед викликуванєм ісповідних і національних спорів.

— **Удар грому у війско.** В Німеччинї коло міста Кеніґсбрік зірвала ся недавно громовиця. В той час вертала компанія війска 187. полку піхоти до касарнї. Коли компанія зближалась до касарнї, луснув грім в другий і третий ряд компанії. Внаслїдок сего 18 жовнїрів повалилось на землю. Один з них згинув на місци, десятьох інших засягли тяжкі, других ранених, лиш легкі.

— **Професор Д. Заболотний у Києві.** Приїхав до Києва проф. Д. Заболотний, якого післав протичумний та холєрний комітет ознакомитись, як борють ся з холєрою в тих місцевостях, де ходить ся пошесть. Проф. Заболотний вже побував у Ростові над Доном, Катеринославі та Одесї. Разом з д-ром Бурчаком проф. Заболотний оглядав київскі водопроводи, рови на Глубочицькій та Юрківскій улицях, сьмітник на Межигірскій ул. та инше.

— **Народна темнота.** З слободи Андріївки, славяносербского повіту, доносять: 9. липця до слободи Андріївки прибула санїтарна комісия і приняла ся до роботи. Та тільки, через самих же селян, через їх темноту, їй не прийшлось працювати в Андріївці. В недїлю 10. липця, старшина лозово-правлоскої волости А. Юхименко і староста сл. Андріївки Ір. Кулик зібрали селяньскі сходини, обміркували по своєму своє становище і положили таку резолюцию: ніяких санїтарів не приймати, бо они мовляли, не лїчуть а тільки труять їх. Так і зробили. Санїтарів, які звичайно почали працювати, прогнали. О сїй резолюциї дізнав ся вище правительство. 11. липця до Андріївки з невеликим відділом полїциї і деяких других чинів, прибув земский і добре покричав і арештував орґанїзаторів „сходин“ — старшину і старосту, покаравши їх осьми дневним арештом при лозово павловскій волости за те, що они намовляли селян прогнати санїтарів. І таким чином Андріївці сами себе лишили санїтарів. („Рада“).

— **Кілько видобуто золота в 1909 р.** Скількість видобутого золота в цїлім сьвітї все зростає з року на рік а все ще сьвіт не може ним наситити ся. В 1909 р. видобуто золота в ріжних сторонах на таку цїну: Трансваль на 777,100.000 мил. франків, Зедин. Держави Америки 492,150.000 франк., Австралія 357,101.978 франк., Росия 174,216.000 фр., Мексик 132,600.000 фр., Франция 64,285.500 фр., Японія і Корея 56.100.000 фр., Канада 54,825.000 фр., Британьска Індия 53,886.000 фр., Західна Африка 23,587.500 фр., Мадаґаскар 12,648.000 фр., прочі краї 127,500.000 франків.

— **Цигани перед судом.** Чотири дни вела ся розправа перед судом присяглих у Львові проти ватаги циганів, що стало занимала ся крадіжию. Ся ватага обкрадала склепи і селян в Рогатині, Бібрці, Кулачківцях, Соколівці і ще ріжних місцевостях. З кінцем минувшого року розтаборили ся ті цигани в селї Тарновици. За той час коли они перебували в селї, пропадали селянам з Тарновиці всякі річи. Селяни підозрівали циганів о крадіж і зажадали, щоби цигани сейчас винесли ся із села. Цигани тоді кинули ся на селян, побили їх і стріляли до них з револьвірів. В місяць по тім арештовано сю ватагу на сїножатя, недалеко села Корелич (в Перемишлянщині). Прокураторня обжалувала цїлу ватагу між тим і (11-ти, 12-ти та 13-ти лїтні) дївчата, жінки, повволітніх і малолітних мужчин, а навіть і старців. При судовій розправі є 16 обжалованих, браку є 10 дїтий, що їх випущено на волю в часї слїдства, а они позникали без слїду. Циганам доказано вину і засуджено одного на 1 рік вязниці, 1 на 14 днів арешту, а инші дістали по 3 до 9 місяців вязниці.

— **Дрібні вісти.** Праскі Nar. Listy доносять з Тернополя, що там відбув ся двобій межи ротмайстром гонведів а резервовим поручником з Праги і скінчив ся смертию ротмайстра. Причиною двобою була сестра ротмайстра, угорска аристократка, котра на віст про смерть свого брата відобрала собі житє. — В дорозї межи Щавницею а Лонцком пропав з почтового воза мішок з 4.400 К і порученими листами. Дирекция почт зі Львова вислала комісаря на слїдство. — В Золочеві помер Тадей Грегорович, ст. завідатель почтовий, Поляк, родом Русин. — В Яблонові заложено тов-о господарско-кредитове »Власна Поміч«. До дирекциї належать: др. К. Трильовский, адв. нач. директор, Ом. Стеткевич, офіцял податковий, касиєр Лев Винницкий, капіталїст, книговодець, Он. Мельник, господар, контрольор, всї в Яблонові. Ів. Ломей, управитель школи в Уторопах, заступник директора.

Оповістки.

— **З перемиської єпархії.** Сьв. Отець іменував о. Андрея Гайдукевича, пароха в Сьвятім своїм почет. шамбеляном. Іменовані: о. Заяць Володимир парох в Полонній, м.-деканом ольховецким; о. Івановский Миколай, парох в Модричи, деканом дрогобицким на місце увільненого на власне прошенє від тих обовязків, о. Пастернака Івана, який дістав титул висл. декана; о. Лавровский Антін, парох в Болехівцях і о. Ільницкий Іван, парох в Доброгостові, м.-деканами для деканата дрогобицкого; о. Доломицкий Йосиф, парох в Кунині, о. Подолиньский Володимир парох в Деревнї, о. Савчак Іван, парох в Замочку, ім. тит. радниками еп. Консисториї. — Крилошаньскі відзнаки дістали оо.: Макар Григорий парох в Угерцях мінеральних, Миколайчук Мартин, парох в Куликові, Гумецкий Юліян, парох в Любели, Алексевич Станїслав, парох в Батятичах, Утриско Володимир, парох в Скваряві новій, Породко Василь, парох в Глиньску і Дашкевич Іван, парох в Тустановичах. — Завідательства одержали: о. Рудавский Антін в Соснице, перемиско-загородского дек. і о. Мельник Іван, до-

їжджаюче в Бабині, самбірского дек. — Увільнені від іспиту конкурсового оо.: Ковальский Ів. парох в Ваневі, Сорокевич Іван, парох в Щуткові, Цепиньский Евстах, парох в Змиєвисках і Бачиньский Николай, парох в Маньові. — О. Мартин Миколайчук одержав презенту на парохію Торки.

— Кандидати духовного стану з перемиської епархії, які укінчили богословскі науки і желають приняти рукоположене в єреї, мають внести подання до 10. серпня, а самі мають явити ся в канцеляриї еп. консисториї дня 16. серпня о 9. год. рано по службі Божій, котра зачинає ся о 8. год. До подання належить долучити: сьвідоцтва шкільні, моральности, здоровля, убожества, вінчаня (єсли є жонаті) і доказ, що не належать до військової звязи.

— Краєва рада шкільна іменувала в народних школах: о. Олекс. Яримовича учителем гр.-кат. релігії в 3-кл. видїловій школі злученій з народною школою ім. св. Антонія у Львові, Вікт. Балицкого учит. 3-кл. видїл. шк. в Самборі, Ник. Марака учит. 5-кл. шк. в Гусятині, Авг. Лободичеву і Олен. Буцїву учит. 5-кл. жен. школи в Жидачеві, Ів. Кохана управ. 4-кл. шк. на „фільварковім Кутї" в Городенці, Ванду Куликову учит. 4-кл. шк. ім. св. Кінґи в Коломиї, Стан. Соболевского учит. 4-кл. муж. шк. в Грималові, Мих. Колодницкого учит. 4-кл. шк. в Пробіжній; — управителями 2-кл. шкіл: Павла Миссака в Корналовичах, Ів. Кунища в Малехові, Викт. Стесловича в Годовиці, Фил. Микетина в Руданцях, Макс. Козанкевича на „Котиківці" в Городенці; — учительками 2-кл. шкіл: Стеф. Кісїлевску в Вежхославичах, Ольгу Артимовичівну в Ульгівку, Зофію Конопницку в Домбрівках, Фльор. Новакову в Бартківці; — учителями і учительками 1-клясових шкіл: Валь. Хмая в Соколі, Влад. Альберта в Бедриківцях, Макс. Гнїдеца в Маххові, Григ. Курчиньского в Девятері, Йос. Дуткевича в Лихвині, Олекс. Ластовецкого в Остовшівцях, Ігн. Банася в Лучу ad Партині, Льва Викуса в Піднебилю, Конст. Михальчука в Луках, Петра Зеліньского в Кощицях малих, Стан. Потемпу в Сьміґні, Мат. Самітовского в Жабокруках, Ів. Шамотолку в Сеґеднім, Ол. Вількошівну в Зубсухім в присілцї „Сухе", Стан. Пайонка в Мощаниці, Стеф. Ольшевску в Ценерові в присілцї »Едвардівка«, Зузанну Яворску в Новосілках передних, Теод. Ороневича в Середнім, Семена Тесельского в Щепанові.

— На будову дому „Просьвіти" в Камінці стр. відбуде ся в неділю, дня 24. липця (в разї непогоди в слїдуючу неділю) в Сапіжинецкім лїсі (дорогою попри касарні) великий народний фестин. Буфет у власнім заряді. Збірна точка о год. $^3/_4$2-у в Бурсї. Відтак з музикою похід до лїса.

— Тов-о „Руска Бесїда" в Сокалі уладжує дня 1. серпня в салї »Народного Дому« вечерницї з танцями. Стрій вечерковий. Буфет переймає »Народна Торговля«. Вступ на салю 3 К. Початок $^1/_2$9 з вечера.

— Семен Гладюк, житель Жужеля, осьвідомлений з роботами бляхарскими покривав бляхою тутешню парохіяльну церков і вдоволив сим дїлом точно і совісно переведеним як підписаного так і прихожан тогож. Тому поручає ся єго всім Вп. Отцям духовним і Брацтвам церковним яко чесного і з своїм дїлом належито осьвідомленого християньского робітника. — Жужель дня 8. липня 1910. *о. К. Селецкий.*

Наука, штука і лїтература.

В. Левицький. **Самотою.** Нова збірка поетичних творів. 1910. З друкарні Бавмгартена в Ярославі. Стор. 86, 16-ки. В збірці поміщено: 23 людові поезиї, 8 набожних, 11 баллад і 11 ямбів. та вступ і закінчене. Деякі поезиї є справді гарні.

— *О. Йосиф Маринович.* **Коротка історія церкви в Сокали.** Накладом автора. Жовква 1910. Печатня ОО. Василиян. Стор. 71, 16-ки. Автор познакомлює читача з історією церков в Сокали а просторо описує будову і посьвячене нової тамошної церкви св. Ап. Петра і Павла. Книжка окрашена фотоґрафічними знимками церков зверха і внутрі, церковного комітету будови і ин. Ціна книжки 80 сот. Набувати можна у автора в Сокали і в книгарні Н. Тов-а ім. Шевченка у Львові.

Телеґрами

з дня 22. липця.

Сольногород. Вчера по полудни відбули ся в університетській авли під проводом архієп. Катшталера сьвяточні збори католицкого тов-а університетского. Зі звіту виходить, що майно товариства виносить **3,527.000 К.** По доповняючім виборі, баварский посол соймовий Песталоцці мав виклад на тему культурних і суспільних задач католицких університетів. По численних промовах та по уділеню архієп. Катшталером благословеня всім присутним, збори замкнено.

Прага. Італійский амбасадор у Відни повідомив міродатні круги в Празї, що почетний консулят італійский у Львові буде звинений (поч. консулем був пос. Баталія), а натомісць буде утворений заводовий консулят в Празї для Чех, Морави, Шлезка, Галичини і Буковини.

Льондон. З Пекіна доносять, що російске війско в двох кольонах (4.500+2.000 жовнірів) війшло до Монголії і заняло три округи. Хиньский посол в Петербурзї дістав поручене запротестувати проти того нарушеня границї і має зажадати, щоби рос. війско забрало ся з Монголії.

Льондон. Урядово вчера оголошено, що коронация королївскої пари відбуде ся в червцю 1911 р.

Теґеран. В Самадар вибухли розрухи.

Розклад зелїзничих поїздів

важний від 1. мая 1910.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	8·55	**1·30**	5·45	10·05
Кракова	7·27	10·10	1·15 Б	**8·40**	**2·30**
Тарнова	—	—	1·05	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	**2·15**	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	**2·05**	5·53	9·30
Черновець	—	—	—	6·35	12·20
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломиї.	—	10.21	—	—	—
Ходорова	5·15 Г				
Стрия	7·28	11·45	4·25	7·41	11·02
Стрия				10·19Д	
Самбора	8·00	9·58	2·00	—	9·00
Рави рускої	7·32	12·00	—	8·00	—
Яворова	8·15	—	5·00	—	—
Брухович	7·32	1·05 Л	1·33 З	8·00	9·25 З
Брухович	7·49 К	1·20	4·03 З	3·26К	—
Підгаєць	—	11·15	—	—	
Винник		—			12·1[illegible]
Янова	8·15	1·10 К	5·00	9·26 К	10·07К
Любіня	8·00	9·38	2·00	9·00	11·40Р
На Підзамче з:					
Підволочиск	7·01	11·40	**2·00**	5·17	10·13
Бродів	7·01	—	**2·00**	5·17	10·12
Підгаєць	—	10·54	—	9·44	—
Винник	7·26	—	—	6·29	11.55А
На Личаків з:					
Підгаєць	—	10·23	—	9·28	—
Винник	7·10		—	6·13	11·39А

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд	вечер	в ночи
Кракова	3·55	**8·25**	**3·15**	**6·55**	11·15
Кракова	6·04	8·40	3·55	7·45	**12·45**
Кракова	—	—	**2·45**	6·04	—
Мшани	—	—	3·30	5·41	—
Підволочиск	6·20	10·40	**2·16**	8·10	11.10
Черновець	6·10	9·35	—	—	10·[illegible]6
Черновець	—	**9·10**	**2·23**	—	**2·50**
Станиславова	—	—	2·52	—	—
Коломиї	—	—	—	5·59	—
Ходорова	—	—	—	8·23 В	—
Стрия	7·30	10·15	1·45	6·50	11·25
Самбора	8·00	9·05	3·40	—	10·40
Рави рускої	7·31		2·30	7·10	11·35 З
Яворова	8·20		—	6·30	—
Брухович	6·13	10·05 Л	2·35 З	8·38 З	11·35 З
Брухович	7·24	12·25 З	4·24 З	7·10	
Підгаєць	5·58			6·16	
Янова	8·20	10·20К	1·35 Н	3·35	6·39 К
Любіня	6·[illegible]0	9·05	2·15 Р	3·40	10·40
З Підзамча до:					
Підволочиск	6·35	11·00	**2·31**	8·33	11·32
Бродів	6·35	11·00	**2·31**	8·33	—
Підгаєць	6·12		—	6·30	—
Винник			1·30		11·35А
З Личакова до:					
Підгаєць	6·31			6·50	
Винник			1·49		10·54

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим другом. — *) Лише в неділї.

А = лише в середи і суботи. — Б = від 1/6 до 30/9 щоденно; В = в день перед кождою недїлею і сьвятами обох обрядів. — Г = в день по кождій неділї і сьвяті обох обрядів. — Д = від 19/6. до 11/9. в неділї і рим.-кат. сьвята. — З = від 1/6. до 30/9. щоденно. — К = від 1/5. до 30/9. щоденно. — Л = від 1/6 до 31/8 щоденно — Н = від 1/5. до 11/9. в неділї і рим. кат. сьвята. — Р = від 15/5. до 11/9. в неділї і рим кат. сьвята.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.**

З друкарні В. А. Шийковського.